

Goede opfok: de springplank voor een droomafstamming

Veulens met een droomafstamming zijn echt geen uitzondering. Fokkers zijn niet meer bijna automatisch gebonden aan hun "hengstenboer", maar kiezen steeds bewuster een geschikt vaderdier bij hun merrie. Zelfs landsgrenzen vormen hierbij nauwelijks nog een beperkende factor. Vele voor de sport verwachtingsvolle bloedcombinaties worden zo tot stand gebracht. Maar de weg van veulen tot sportpaard is lang. Aan het eind blijken dromen nog wel eens bedrog te zijn geweest omdat tijdens de opfok iets mis ging. Goede opfok is een basis voor een gezonde sportcarrière. Natuurlijk kun je niet alles afdwingen, maar wel kun je voor een aantal basisingrediënten zorgen: beweging, frisse lucht, sociaal contact en veiligheid.

Buitengeboorte

De race begint in de geboorteweg. Meestal verloopt het afveulenen voorspoedig en is hulp overbodig. Toch kunnen gevaren op de loer liggen. Dood drukken tegen de stalmuur, verkeerde ligging en stikken in het vlies komen voor. Geloof maar dat je er ziek van bent als het daardoor fout gaat. Enkele voorzorgsmaatregelen zijn te treffen. Op het paardenproefbedrijf De Waiboerhoeve in Lelystad worden de veulens zoveel mogelijk buiten geboren, als het niet te veel regent. Kou is geen probleem, maar ze moeten niet in de plassen hoeven liggen. De merrie heeft in de speciaal naast de stallen ingerichte afveulenweides alle ruimte.

In de weide afveulenen is hygiënisch, hetgeen voor moeder en veulen een groot voordeel is. Met het breken van de navelstreng ontstaat tijdelijk een min of meer open sluis voor ziektekiemen. De infectiedruk is buiten veel lager dan in een stal.

Afweer

De bekende veulenspuit wordt op de Waiboerhoeve niet standaard gegeven. Direct na de geboorte is biest het sleutelwoord. Daarmee krijgt het veulen de maternale antistoffen binnen voor afweer tegen ziektes gedurende de eerste levensmaanden. De maternale afweerstoffen kunnen alleen gedurende de eerste 48 uur de darmwand van het veulen passeren. Goed vaccineren van de merrie voor en tijdens de

dracht is zinvol want veel antistoffen in het bloed van de merrie betekent ook veel antistoffen in de biest. De antistoffen zijn deels bedrijfs-specifiek. Heel soms krijgen veulens van hun eigen moeder niet of onvoldoende biest (bij jonge merries of een te vroeg geboren veulen). Soms moet je biest bijgeven, het liefst afkomstig van het eigen bedrijf. Gedurende de eerste levensmaanden neemt de maternale afweer langzaam af en moet het veulen zelf antistoffen gaan aanmaken. Hier kun je bij helpen door het geven van vaccinaties. Op een leeftijd van circa zes maanden zijn de afweerstoffen tegen influenza afgebroken. Praktijkonderzoek heeft uitgezonden dat vaccineren voor deze zes maanden om zijn geen zin heeft. De maternale antistoffen blokkeren de werking van een kunstmatige "prikkel". De basisenting tegen influenza ziet er als volgt uit: de eerste enting op circa zes maanden, een herhaling vier weken later en vier maanden daarna nog een keer. De eerste wormspuiten moeten eerder gegeven worden, namelijk op een leeftijd van één week en daarna elke zes tot acht weken gedurende het weideseizoen.

Anderhalve kilo per dag

Tijdens de zoogperiode lopen de veulens met de merries het beste in de wei. Bij voldoende grasaanbod is bijvoeding of opstallen niet nodig. De zogende merrie kan met uitsluitend weidegang genoeg melk produceren. Jonge veulens groeien hard, de gewichtstoename van rijkpaardveulens gedurende de eerste levensmaand is gemiddeld 1,5 kilo per dag. In diezelfde periode neemt de schofthoogte zo'n 7 centimeter toe. Daarvoor zijn veel energie en bouwstoffen nodig. Bij pasgeboren veulens wordt hierin voorzien via de moedermelk. Met het ouder worden stelt het maagdarmkanaal zich steeds

De geboorte is het eerste kritieke moment in de loopbaan van een toekomstige topper.

meer in op vertering van vast voedsel. Veulens in de wei gaan hun moeder nadoen en pikken dan ook al snel een grassprietje mee. Dit stimuleert de ontwikkeling van het maag-darmkanaal.

Wij-gevoel

Het moment van spenen betekent voor een veulen zowel lichamelijk als psychisch veel. Juist nu hebben de jonge dieren veel behoefte aan het 'wij-gevoel'. Spenen kan daarom het best in groepjes gebeuren. Van nature hebben veulens elkaar nodig om evenwichtig op te groeien. De wijze van spenen is van meer belang dan de leeftijd waarop gespeend wordt. Spenen op circa vier maanden is een gangbare leeftijd.

Gezond, Gezellig en Goedkoop

Vrij snel na het spenen breekt de winterperiode aan. Soms verkeren de jonge dieren in de gelukkige situatie dat ze buiten kunnen blijven. Een schuilhut en een plaats om te voeren zijn dan de enige voorzieningen. Meestal is dit vanwege gebrek aan draagkracht van de grasmat in de winter echter niet mogelijk. Het enige goede alternatief is dan huisvesting in open loopstallen. Waarom? Deze zijn gezond, gezellig en goedkoop. Gezond vanwege de frisse lucht en het goede stalklimaat. Ziektekiemen voelen zich in een open stal niet thuis en de veulens kleden zich wel tegen de kou. Daarnaast hebben ze

altijd een zekere hoeveelheid bewegingsvrijheid. Niet de hele winter opgesloten in een donker hok van 3 bij 3 meter en wachten op het weekend om een keer naar buiten gelaten te worden. Een ander belangrijk voordeel van groepshuisvesting in een open loopstal is het sociaal contact. Dit zorgt ervoor dat gedragsafwijkingen, zoals luchtzuigen en weven, vrijwel niet optreden. Daarnaast zijn open loopstallen relatief goedkoop, zowel qua bouwkosten als voor arbeid.

De volledig open zijde van de stal kan het beste op het zuid-oosten worden gericht om regeninslag te voorkomen. Alle overige zijden moeten tocht dicht zijn afgesloten.

Zonder voernijd

Groepshuisvesting heeft gevolgen voor de rantsoensamenstelling. Alle dieren moeten zonder voernijd kunnen eten. Bepaalde dieren moeten ook weer niet te veel energie kunnen opnemen. Regelmaat in het voerregime en voldoende vreetruimte, minimaal 1 meter per paard, bevordert de rust. Geef na het spenen onbeperkt goed ruwvoer, zomogelijk in de vorm van vers gemaaid gras omdat de veulens daaraan gewend zijn. Dit is tevens energierijk en stofvrij. Het rantsoen kan worden aangevuld met krachtvoer. Dit kan tot 4 kilo biks per veulen per dag. Zodra de veulens goed in de groei zitten kan de krachtvoergif weer omlaag. Bij tweejarigen kan, indien goed ruwvoer voorhanden is, zelfs zonder krachtvoer gevoerd worden.

Het voerhek vraagt speciale aandacht. Het voerhek kan bestaan uit eenvoudige verticale buizen met een doorsnede van ongeveer 5 cm. De afstand tussen de buizen is afhankelijk van de leeftijd van de dieren. Gemiddeld kan 35 cm worden aangehouden. Naast een tussenafscheiding mag het voerhek pas een halve meter uit de hoek beginnen. Dit voorkomt dat de paarden uit nieuwsgierigheid via het voerpad bij de burens gaan kijken. Dat kan ongelukken geven omdat ze niet goed terug kunnen. Door het eerste deel niet als voerplaats te bestemmen verhoog je de veiligheid. Gewoon domme ongelukken zijn namelijk een belangrijke reden voor uitval tijdens de opfok. Verwijder daarom alle haken, ogen en obstakels uit de stal, werk de spanten rond af en zorg voor een veilige afrastering rond de wei. Dit betekent minimaal een

Een sprintje versterkt het beenwerk.

raster waarin stroomlint of -draad is opgenomen. Jonge hengsten kunnen tijdens stoeipartijen en elkaar verwonden en daarbij zelfs coördinatieproblemen (ataxie) oplopen. Vroeg castreren, op een leeftijd van circa 1 jaar, werkt risicoverlagend en hoeft niet nadelig te zijn voor de verdere groei.

Bottraining

Hoe die groei ook verloopt, een zeer belangrijke factor is beweging. De kwaliteit van het beenwerk wordt beïnvloed door vele factoren. Erfelijkheid, voeding en zeker ook beweging. Botweefsel kan sterker worden gemaakt door kortdurende intensieve trainingsprikkel, en pezen worden hierdoor dikker. Door belasting worden weefsels geprikkeld zich sterker te maken. In de hierop volgende rustperiode proberen de cellen zich te herstellen en zelfs beter te worden dan vóór de training. Dit aanpassingsproces is te sturen door de wijze en intensiteit van de training. De verschillende lichaamsweefsels vragen om een eigen specifieke belasting. Spieren kunnen bijvoorbeeld snel in kracht toenemen, terwijl botten en pezen veel meer tijd nodig hebben om sterker te worden. Met dit verschil in ontwikkelingstijd zal je rekening moeten houden. Een goede training is afgestemd op dat deel van het lichaam dat het zwakst is op dat moment. Bij een ongetraind lichaam zijn dat de botten. Je zou bijna denken

dat een veulen dat zelf ook weet. Wat doet die bij de merrie in de wei? Weg rennen, stoppen en weer terug. Even later liggen ze languit te rusten. Dat moet je gedurende de opfok continueren. Vaak, kort en intensief laten bewegen. Elke dag naar buiten. Alleen in het weekend in het zweet is onvoldoende of werkt zelfs averechts.

Het effect wordt mede bepaald door de toestand van de bodem en correcte hoefverzorging. Een losse bodem is niet gewenst. Streef naar een draagkrachtige en stabiele ondergrond. Bovendien zal men altijd onderaan de trainingsladder moeten beginnen. Dit houdt in dat eerst moet worden gewerkt aan het versterken van de zwakste schakel, ook wanneer pas op latere leeftijd wordt begonnen. In de praktijk blijkt het daar vaak niet van te komen. Zo snel mogelijk wedstrijden lopen is dan het doel. Aangezien dit niet lukt met een kwartier per dag beenwerktraining wordt dus langer en anders getraind. Juist dit verhoogt de kans op het breken van de ketting bij de zwakste schakel. Het gevolg is een verhoogde kans op beenblessures. Daarom is het dus ten eerste aan te raden om tijdens de opfok vaak beweging te geven ter versterking van het beenwerk. Dit is bovendien goed voor coördinatie en gehoorzaamheid. Het aangeboren talent kan pas na een juiste opfokperiode optimaal tot uiting komen.

Olympic Rotterdam profiteert van een goede opfok op het proefbedrijf.